

S O * *
Z V E *
* Z D *
* * J A

Giuseppe Ungaretti
BOLEČINA

PREVOD ANDREJ LOKAR

VSE SEM IZGUBIL

Vse sem izgubil od otroštva
in ne bom se več
spozabil v kriku.

Otroštvo sem pokopal
na dno noči
in zdaj me, nevidni meč,
ločuje od vsega.

V sebi se spominjam le, da sem te zanosno ljubil,
zdaj pa sem izgubljen
v nočnih neskončnostih.

7

Obup neprestano kipi,
moje življenje ni nič drugega
kot skala krikov,
nepremakljivih na dnu goltanca.

KO BI TI, MOJ BRAT

Ko bi mi spet stopil naproti živ,
z iztegnjeno roko,
bi spet zmogel
v zagonu pozabe stisniti,
brat, še kakšno drugo roko.

A v zvezi s teboj me obdajajo
le sanje, prebliski,
ognji brez žara minulosti.

Spomin odvijaja le podobe
in samemu sebi
že nisem nič drugega
kot izničevalni nič misli.

I

»Nihče, mati, ni toliko trpel ...«
in že se je izginuli obraz
s še živimi očmi
z vzglavnika obračal proti oknu,
in vrabci so se zgrinjali v sobo
k drobtinam, ki jih je oče razmrvil,
da bi raztresel otroka ...

2

Zdaj bom lahko le v sanjah poljubljal

zaupljive roke ...

In pogovarjam se, delam,

pravkar sem se preobrazil, strah me je, kadim ...

Le kako je mogoče vzdržati tolikšno noč? ...

Le katero drugo grozo
mi bodo prinesla leta,
a začutil sem te ob sebi,
potolažil bi me bil ...

Nikdar ne boste izvedeli, kako me razžari
plaha senca, ki postoji ob meni,
kadar preneham upati ...

Kje je zdaj, kje je nedolžni glas,
ki je v zvonkem teku po sobah
lajšal skrbi utrujenemu možu?
Prst ga je razgradila, ščiti ga
pravljичna preteklost ...

Andrej Lokar

**POEZIJA KOT INICIACIJA –
GIUSEPPE UNGARETTI IN POETIKA
ITALIJANSKEGA HERMETIZMA**

Tako pesniškovsebinsko ter formalnoestetsko kakor literarnozgodovinsko dojemanje Ungarettijeve poezije je malodane nezamisljivo brez upoštevanja kronološko podkrepljenega razvoja modernih poetik od druge polovice 19. stoletja in vse tja do raznovrstnih gibanj literarnoumetniških avantgard v 70. letih 20. stoletja. Če ga torej poskušamo kronološko zamejiti, gre za obdobje, ki (dasiravno so mnjenja umetnostnih kritikov in literarnih teoretikov glede tega deljena) sega od prvih nastopov impresionističnega slikarstva v 70. letih 19. stoletja v Parizu vse do nastopa bolj ali manj očitno postmodernih vsebinsko-motivnih ter formalnih inovacij (v bistvu: izčrpanosti zavoljo novatorske kompulzivnosti) od 80. let 20. stoletja do današnjega časa. V primeru kritiškega pretresa enega od ključnih del morda največjega italijanskega pesnika 20. stoletja pa se interpretativni poseg vsekakor ne more izogniti soočenju tako z osrednjim antropološkim preokretom, ki ga uvaja umetnost, kateri pripisujemo atribut »modernosti«, kakor (in predvsem) s svojevrstno specifikko, ki jo v širšo strujo zahodnocivilizacijskega ustvarjanja vnaša italijanska predelava občemodernih toposov in z njimi nerazdružljivo povezanih

oblikovalnih postopkov. Zavaljo vsega omenjenega se nam zdi najustrezneje začeti pričujoči zgoščeni pretres Ungarettijeve poezije s poskusom ilustracije in definicije značilno italijanske literarne smeri, ki se ji je sam poetološko deklarativno (kakor vsi pesniki sicer) poskušal vse življenje odtegniti, a za katero v isti sapi velja, da mu jo literarna zgodovina pripisuje in je tudi izpričano prisotna v vseh vidikih vsaj najzrelejšega obdobja njegove poetične prakse: s *hermetizmom*.

70

Že sam poskus literarnozgodovinske ali hermenevitično kritiške oznake hermetizma predstavlja svojevrsten teoretični izziv, saj je prvo vprašanje, ki ga zbuja določanje te nadvse izmuzljive in mimikrijske literarne smeri, take narave, da terja temeljit pretres številnih drugih modernističnih in tudi avantgardnih literarnih ali umetniških struj. V čem se hermetizem razlikuje denimo od simbolizma, ekspresionizma, imagizma, Eliotovega »objektivnega korelativa«, futurizma, dadaizma, nadrealizma? In, kar pravkar navedeno preučevalsko območje še neprimerno bolj zaplete: kateri so elementi omenjenih poetik, ki nastopajo tudi v hermetizmu in predvsem kakšno vlogo odigravajo znotraj neke poetike, ki jih ni porodila? Ali so sposobni z izvornimi prvinami hermetične poetike vzpostaviti plodno in skladno razmerje, ki vodi v višjo sintezo, ali pa zavaljo neuskladjivosti povzročajo v njej kontrapunktično razmerje, ki je na prvi pogled lahko ustvarjalno, a slednjič zavaljo svoje disfunkcionalnosti privede do usodne krize ter do postopnega

kreativnega zatona, nazadnje pa tudi do izčrpanosti neke literarne ali umetniške smeri? Glede vsega tega velja v zvezi z italijanskim hermetizmom izpričati, da nikakor ne gre za deklarirano poetiko, podkrepljeno z »avtorskimi manifesti«, kar je veljalo denimo za futurizem, nadrealizem ali dadaizem, pač pa za ustvarjalni motivno-tematski in formalnoestetski nagib pri peščici avtorjev iz prve tretjine 20. stoletja, ki ga je poetološko (z naknadnim pristankom nekaterih pesnikov) kanonizirala kritika. Rdeča nit in prevladujoča teza pričujočega zapisa je poskus dokazati, da je hermetizem malodane samodejno logična posledica dveh vidikov v italijanski poeziji: a) njenega prirojenega »klasicizma« (pri čemer gre za težnjo, ki jo je seveda treba natančneje opredeliti; b) kulturnozgodovinske nepogovorne »avličnosti« italijanskega pesniškega jezika vse do neposrednih predhodnikov hermetizma (tu merim na veliko triado »olovorjenih pesnikov«, Montalejevih »poeti laureati«: Carduccija, Pascolija in D'Annunzia, ne pa na še neposrednejšo vmesno generacijo tako imenovanih »krepuskularnih pesnikov«, predvsem Sbarbara in Gozzana, brez katerih bi bil vznik poetike hermetizma prejkone nezamisljiv).

Vsestranska prevlada kanoniziranih *findesièclovskih* avtorjev klasicizma in z estetiko klasicizma nerazdružljivo povezanega dekadentizma, ki jo v zgodovini italijanske poezije uteleša »avtorska sveta trojica« Carducci-Pascoli-D'Annunzio, doživi morda svoj prvi estetski oporečniški ugovor s *Futurističnim*

SOZVEZDJA

IO

Giuseppe Ungaretti

BOLEČINA

Naslov izvirnika:

IL DOLORE

© 1969 Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano

© 2015 Mondadori Libri S.p.A., Milano

© za slovensko izdajo: Družina, 2024

PREVOD: Andrej Lokar

SPREMNA BESEDA: Andrej Lokar

UREDNIK ZBIRKE: Brane Senegačnik

JEZIKOVNI PREGLED: Anja Božič

OBLIKOVANJE IN PRELOM: Jerneja Rodica

IZDALA IN ZALOŽILA: Družina d. o. o.

ZA ZALOŽBO: Tone Rode

Tiskano v Sloveniji

NAKLADA: 200 izvodov

Ljubljana 2024

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa,
ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na

www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.131.1-1

821.131.1.09 Ungaretti G.

UNGARETTI, Giuseppe, 1888-1970

Bolečina / Giuseppe Ungaretti ; prevod Andrej Lokar ;

[spremna beseda Andrej Lokar]. - Ljubljana : Družina, 2024. -

(Sozvezdja ; 10)

Prevod dela: Il dolore

ISBN 978-961-04-1144-4

COBISS.SI-ID 213959427

Prenehajte s pobijanjem mrličev,
nič več ne vpijte, ne vpijte,
če bi jih radi še kdaj slišali,
če upate, da ne boste umrli.

Nezaznavni šepet posedujejo,
niso glasnejši
od rasti trave,
srečne, kjer človek več ne stopa.

